

Джузі О.М. – К., 2009.

12. Методика кримінологічного аналізу злочинності в Україні / О.М. Джузі, О.Г. Кулик, В.В. Василевич та ін.; За заг. ред. О.М. Джузі. – К., 2006.

13. Лиманская И.В. Виктимологическая профилактика насильственных преступлений против личности: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 2002.

14. Арефьев А.Ю. Проблемы виктимологической профилактики квартирных краж, грабежей и разбойных нападений на квартиры: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Нижний Новгород, 1994.

Надійшла до редакції 18.11.2010

БОГАТИРЬОВ І.Г.,

доктор юридичних наук, професор

(Поліцейська фінансово-правова академія)

УДК 343.9

НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ПРОБЛЕМУ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ЗБРОЇ

Стаття присвячена науковим поглядам на проблему протидії злочинам, що вчиняються з використанням зброї, в Україні.

Ключові слова: наука, проблема, протидія, злочини, зброя.

Стаття посвящена научным взглядам на проблему предупреждения преступлений, совершаемых в Украине с использованием оружия.

Ключевые слова: наука, проблема, предупреждение, преступление, оружие.

The article is devoted to scientific looks to the problem of combatting crimes committed in Ukraine with the use of firearms.

Keywords: science, problem, counteracting, crimes, firearms.

Злочинність на сучасному етапі характеризується тенденціями до зростання таких її видів, як групова, організована та насильницька. Наявність озброєння – одна з умов формування та діяльності злочинних груп. Тому є всі підстави стверджувати про актуальність проблеми протидії злочинам, що вчиняються із використанням зброї.

Крім того, в умовах науково-технічного прогресу, зростання технічної підготовки окремих громадян полегшилось виготовлення у підпільних майстернях зброї високої якості та у досить великій кількості, а також її нових різновидів. Злочини, які вчиняються із використанням зброї, є базою для вчинення інших, більш тяжких злочинів, сприяють здійсненню злочинних намірів, які у більшості випадків призводять до особливо тяжких наслідків.

Дослідження в галузі обігу зброї, що проводяться в Україні, характеризуються розглядом або широкого кола питань, наприклад кримінально-правової охорони громадської безпеки в цілому, або з позицій окремих галузей права, як-от: кримінального права, криміналістики, кримінального процесу, адміністративного права.

Теоретичним підґрунтям написання статті стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених О.М. Бандурки, В.І. Борисова, В.К. Грищука, В.О. Глушкова, В.В. Голіни, А.А. Герцензона, П.Ф. Гришанина, О.М. Джузі, В.М. Кудрявцева, Б.Г. Капустіна, Л.Н. Колодкіна, Н.Ф. Кузнецової, Л.М. Кулик, І.П. Лановенка, О.М. Литвака, В.Г. Лихолоба, М.М. Майстренко, В.О. Негодченка, О.М. Сарнавського, О.С. Фролова та ін. Ці автори зробили значний внесок у теорію і практику протидії злочинності у сфері незаконного обігу предметів озброєння.

Слід додати, що правопорушення, які вчиняються з використанням вогнепальної зброї, є суспільно небезпечними діяннями, що суттєво впливають на стан громадської безпеки в країні.

Сучасний стан злочинності, за даними кримінологів, характеризується тенденціями до зростання. Сьогодні значно зростають роль і місце наукових досліджень у формуванні кримінологічних засад запобігання та припинення окремих видів злочинів у межах розвитку сучасної кримінологічної політики України, в тому числі злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є вогнепальна зброя. Останні дослідження у галузі кримінального, адміністративного права, кримінології свідчать про зацікавленість вчених цією проблематикою.

За таких умов підвищується значущість наукових досліджень у формулюванні як концептуальних засад протидії злочинності на загальносоціальному рівні, так і конкретних заходів запобігання та припинення окремих видів злочинів у межах розвитку сучасної кримінологічної політики України, зокрема злочинів, які вчиняються з використанням зброї.

Так, у 2006 р. було захищено дисертацію Л.М. Кулик про боротьбу зі злочинами, що вчиняються із використанням зброї. Відповідно, об'єктом дослідження стали насильницькі злочини, які вчиняються з використанням зброї. Робота має суто кримінологічний характер і є цікавою в частині загальних підходів протидії злочинам, що вчиняються з використанням зброї [2, с. 12].

О.М. Сарнавський [9, с. 14] у своїй роботі поставив за мету встановити та розкрити об'єктивні і суб'єктивні ознаки злочину, передбаченого ст. 262 КК України. Об'єктом дослідження було обрано кримінально-правову охорону громадської безпеки від джерел підвищеної небезпеки – вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, вибухових пристроїв, радіоактивних матеріалів тощо. У роботі автор досліджує кримінально-правову характеристику викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.

Цікавою з наукових позицій є праця колективу авторів у складі П.Д. Біленчука, А.В. Кофанова, О.Ф. Суляви, які значну увагу присвятили дослідженню правового регулювання обігу зброї в Україні. Зазначені вчені у своїх дослідженнях висвітлили аспекти зброєзнавства у цілому, криміналістичні критерії зброї, балістики, криміналістичної експертизи [1, с. 234].

Метою наукової праці М.Г. Пінчука був комплексний аналіз найістотніших проблем предмета доказування та його структури, процесу доказування, особливостей судового розгляду в зазначеній категорії кримінальних справ [6, с. 2]. Об'єктом дисертаційного дослідження стали виявлення особливостей застосування кримінально-процесуального закону при доказуванні та судовому розгляді справ, пов'язаних із викраденням та іншим незаконним поводженням з вогнепальною зброєю, бойовими припасами і вибуховими речовинами. Автором розглядаються склади злочинів, передбачених ст. 262, 263, 410 КК України; процесуальні особливості доказування, судового розгляду, а також особливості матеріально-правових та процесуальних підстав прийняття судових рішень у вказаних справах.

У галузі адміністративного права заслуговує на увагу дисертаційне дослідження О.С. Фролова, яке присвячено теоретичним і практичним аспектам застосування комплексного чинника "сила" (вогнепальна зброя, спеціальні засоби, заходи фізичного впливу) працівниками органів внутрішніх справ [10, с. 6]. Досліджено його сутність, поняття, місце в системі державного примусу. Охарактеризовано механізм правового регулювання застосування сили у внутрішніх справах держави. Визначено алгоритм застосування сили. Розглянуто способи, форми та функції запобігання намірам щодо застосування сили. Проаналізовано принципи та межі застосування заходів фізичного примусу.

Поряд із зазначеними працями на високу оцінку заслуговує монографічна розробка у галузі адміністративно-правового регулювання обігу зброї А.В. Корнієць та О.С. Фролова. У монографії про організацію соціальних систем обігу зброї автори дійшли висновку, що соціальна система обігу зброї є частиною управління із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, яка, у свою чергу, є частиною державного управління у сфері внутрішніх справ, а остання – складовою соціального управління суспільством [3, с. 149].

Інший автор, О.М. Бокій, у своїй роботі «Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні» на підставі досягнень юридичної науки, узагальнення правозастосовної практики діяльності органів влади, аналізу вітчизняного та зарубіжного законодавства робить висновок про встановлення та забезпечення в Україні адміністративно-правового режиму обігу зброї.

Найбільш наближеними до досліджуваної проблематики роботами є низка праць А.П. Литвина [4, с. 56], який велику увагу приділив кримінально-правовим засобам попередження зазначених злочинів шляхом диференціації відповідальності, індивідуалізації покарання та заборон із подвійною превенцією, а також наукова робота В.І. Рибачука [7, с. 64].

Цікавою для кримінологічної науки, на наш погляд, є завершена праця М.М. Майстренко «Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини. У ній автор всебічно та глибоко дослідила такі питання: правове регулювання набуття зброї в окремих зарубіжних державах як захід протидії злочинам, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини; поняття та класифікація, кримінологічна характеристика – кількісні та якісні показники, фактори, що зумовлюють вчинен-

ня зазначених злочинів; попередження злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини, органами внутрішніх справ [5, с. 52].

Таким чином, на основі викладеного можна дійти висновку, що протидія злочинам із використанням зброї, бойових припасів та вибухових речовин є актуальною проблемою, яка потребує належної уваги з боку державних інституцій та постійного наукового пошуку. До найбільш актуальних проблем протидії вчиненню злочинів із застосуванням вогнепальної зброї в Україні слід віднести:

1. Неурегульованість у чинному законодавстві класифікації зброї, що, у свою чергу, створює певні незручності для працівників органів внутрішніх справ у справі запобігання вчиненню злочинів із застосуванням вогнепальної зброї. Ми підтримуємо тих криміналістів, які пропонують класифікувати вогнепальну зброю за спеціально-технічними даними; за способом виготовлення; за способом використання тощо. Наведена класифікація надає можливість визначити вогнепальну зброю за такими ознаками: по-перше, використання вогнепальної зброї на стадії вчинення злочину (розбій, грабіж, крадіжка, хуліганство тощо); по-друге, кримінально-правова характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак вчинення таких злочинів; по-третє, характеристика методів та форм кримінального та адміністративного впливу на заборону вчиняти протиправні дії у сфері обігу зброї та її використання.

2. Надання дозволів, ліцензій щодо користування та застосування вогнепальної зброї. На жаль, можна констатувати, що чинне законодавство, яке регулює обіг зброї в Україні, не відповідає потребам сьогодення, не завжди відповідає їм і діяльність органів внутрішніх справ щодо запобігання вчиненню злочинів з використанням вогнепальної зброї.

3. Застосування вогнепальної зброї не за призначенням негативно впливає на сферу громадської безпеки і є одним із чинників впливу на стан безпеки країни. У зв'язку з цим розв'язання теоретичних та прикладних завдань застосування вогнепальної зброї потребує наукового осмислення та глибокого вивчення.

4. Створення в Україні належного адміністративно-правового режиму реєстрації вогнепальної зброї та її застосування дозволить визначити цілісну систему врегулювання всіх видів правовідносин у сфері обігу зброї і надасть змогу захистити інтереси держави, права і свободи, які охороняються чинним законодавством України. Сьогодні є всі підстави прийняти нарешті в Україні Закон України «Про зброю».

5. Проблемними залишаються питання щодо нагляду і контролю за суб'єктами, які мають дозвіл на виробництво, ремонт, торгівлю, передачу, придбання, колекціонування, облік, зберігання, утилізацію, ввезення та вивезення з території України вогнепальної зброї з метою підтримання правопорядку та громадської безпеки в державі. Назріла потреба розширити можливості держави щодо роботи автоматизованої інформаційно-пошукової системи нагляду і контролю за вогнепальною зброєю.

6. Потребує певного вдосконалення юридична відповідальність за правопорушення проти громадської безпеки, предметами яких є вогнепальна зброя. Заслугує на увагу використання працівниками органів внутрішніх справ інноваційних технологій та методів при виявленні та запобіганні вчиненню злочинів із застосуванням вогнепальної зброї. Серед заходів запобігання правопорушенням громадської безпеки слід назвати загальні, спеціально-кримінологічні, індивідуальні, оперативно-розшукові.

На підставі вищевикладеного дістаємо таких висновків:

- по-перше, сьогодні є всі підстави для прийняття Верховною Радою України Закону України "Про зброю", а також Закону України "Про заходи протидії незаконному обігу зброї, бойових припасів та вибухових речовин", в яких необхідно чітко визначити ступень обмеженості обігу окремих предметів озброєння у суспільстві та заходи протидії їх незаконному обігу;

- по-друге, з метою подальшого вивчення, систематизації наявних даних та вироблення дієвих заходів протидії злочинам, пов'язаним із незаконним обігом предметів озброєння, пропонується виокремити в основній частині кримінології кримінологічну теорію щодо злочинності, пов'язаної із незаконним обігом предметів озброєння.

Список використаної літератури:

1. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Сулява О.Ф. Зброєзнавство: правові основи вогнепальної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ: Монограф. / За ред. проф. П.Д. Біленчука – К., 2004.

2. Кулик Л.М. Боротьба зі злочинами, що вчиняються з використанням зброї: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2006.
3. Корнієць А.В., Фролов О.С. Організація соціальних систем обігу зброї: Монограф. / За заг. ред. В.П. Петкова. – К., 2008.
4. Литвин А.П. Борьба органов внутренних дел с незаконным обладанием предметами вооружения: Учеб. пособ. – К., 1990.
5. Майстренко М.М. Щодо питання об'єкта складів злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини // Митна справа. – 2009. – № 5. – С. 49-54.
6. Пінчук М.Г. Предмет доказування і судовий розгляд справ про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами і вибуховими речовинами: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2007.
7. Рыбачук В.И. Предметы огнестрельного оружия, боеприпасов и взрывчатых веществ // Юридический вестник. – 1998. – № 2. – С. 61-65.
8. Савченко А.В. До зброї з повною відповідальністю // Міліція України. – 2003. – № 5. – С. 14-15.
9. Сарнавський О.М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2009.
10. Фролов О.С. Проблеми правового регулювання і практики застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу працівниками органів внутрішніх справ: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2000.

Надійшла до редакції 12.01.2011

ЗАБРОДА Д.Г.,

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 316 : 351/354 : 342.95

ОЦІНКА СТАНУ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ (за результатами соціологічних досліджень)

З урахуванням соціологічних досліджень, проведених у 2000-2010 рр., визначено оцінку стану корупції в Україні. Встановлено вплив їх результатів на формування рейтингів нашої держави у світі. Висловлено пропозиції щодо їх врахування в організації протидії корупції в Україні.

Ключові слова: корупція, соціологічні дослідження, стан корупції.

С учетом социологических исследований, проведенных в 2000-2010 гг., оценено состояние коррупции в Украине. Определено влияние их результатов на формирование рейтингов нашего государства в мире. Высказаны предложения относительно их использования при организации противодействия коррупции в Украине.

Ключевые слова: коррупция, социологические исследования, состояние коррупции.

The estimation of the state of corruption in Ukraine is determined taking into account sociological researches conducted in 2000-2010. Influence of their results is set on forming of ratings of our state in the world. Suggestions speak out in relation to their account in organization of counteraction a corruption in Ukraine.

Key words: corruption, sociological researches, state of corruption

Проблема подолання корупції в Україні набуває все більшої гостроти в період реалізації нашою державою євроінтеграційних прагнень, вступу до міжнародних економічних спільнот, залучення коштів міжнародних організацій для оздоровлення української економіки.

Для здійснення заходів, пов'язаних із подоланням корупції в органах державної влади та запобіганням їй виникненню, необхідно чітко уявляти масштаби цього явища. Таке уявлення має ґрунтуватися як на даних офіційної статистичної звітності, так і на результатах оцінки суспільством відповідних процесів [1].

Реалізація останнього положення Концепції подолання корупції в Україні “На шляху до доброчесності” передбачає врахування під час оцінювання стану корупції в Україні даних соціологічних досліджень ставлення населення в цілому та окремих його груп до корупції як окремого явища, окремих її проявів, причин та умов, що їй сприяють, органів публічної влади,

